Lausunto

9.6.2020

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Liikennejaosto

Viite: Vuoden 2020 neljäs lisätalousarvio (HE 88/2020 vp)

Neljäs lisätalousarvioesitys 2020

Hallitus esittää vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa merkittävää lisärahoitusta liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle. Lisätalousarvioesitys sisältää huomattavat panostukset elvytystoimenpiteinä, teollisina investointeina ja MAL-neuvottelutuloksiin sisältyvinä hankkeina aloitettaviin väylähankkeisiin, väylien kunnossapitoon, joukkoliikenteeseen sekä kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen. Toimenpiteillä torjutaan koronakriisin taloudellisia seurauksia, pienennetään korjausvelkaa ja edistetään siirtymää kohti päästötöntä liikennettä. Vuodelle 2020 esitettävä määrärahalisäys on 240,3 miljoonaa euroa.

Uudet väylähankkeet, momentti 31.10.77

Hallitus esittää elvytystoimenpiteenä rahoitusta lukuisiin uusiin väylähankkeisiin. Väyläverkon kehittämismomentille esitetään yhteensä 770 miljoonan euron valtuutta laajasti eri puolilla maata vuonna 2020 aloitettaviin kohteisiin. Hallitus varautuu myös rahoittamaan noin 75 miljoonalla eurolla kolmea uutta vuonna 2021 alkavaa väylähanketta ja sitoutuu lisäksi Laurila–Tornio-valtakunnan raja -raideyhteyden sähköistykseen, kesän 2020 aikana tehtävän hankkeen teknistä toteuttamista koskevan selvityksen jälkeen.

Edellä mainittuihin väylähankkeisiin sisältyy myös teollisuuden infrapaketti, joka parantaa Kemin uuden biotuotetehtaan toimintaa tukevia liikenneyhteyksiä. Hankkeita ei kuitenkaan aloiteta ennen kuin Metsä Group on tehnyt päätöksen Kemiin suunnitellun uuden biotuotetehtaan rakentamisesta sekä siihen liittyvien liikenneinfrainvestointien toteuttamisesta.

Uusien väylähankkeiden vuonna 2020 toteutettaviin toimenpiteisiin esitetään noin 40 miljoonan euron lisäystä.

Lisätalousarvioesitykseen sisältyy valtuus hankkeelle Saimaan kanavan vedenpinnan nosto. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valtiovarainvaliokunta lisäisi momentin päätösosaan hankkeelle seuraavan ehdon: *Hankkeen rakentamistöitä ei aloiteta ennen kuin rakentamisen kannalta välttämättömät vesiluvat ja Venäjän viranomaisluvat sekä mahdolliset sopimusmuutokset on käsitelty ja hyväksytty.*

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valiokunta täydentäisi momentin päätösosan valtuuslauseeksi: *Momentin perusteluja täydennetään siten, että Väylävirasto tai toimivaltainen ELY-keskus Väyläviraston ohjauksessa oikeutetaan tekemään sopimuksia alla olevassa taulukossa yksilöityihin hankkeisiin siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja enintään taulukossa mainittu määrä.*

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

Perusväylänpito, momentti 31.10.20

Perusväylänpitoon esitetään noin 56 miljoonan euron lisäystä vuodelle 2020, joka sisältää noin 43 miljoonaa euroa talouden elvytystoimenpiteinä toteutettaviin kohteisiin. Elvytysmäärärahasta 30 miljoonaa euroa kohdennetaan päällystystöihin ja muihin teiden korjauksiin. Radanpitoon osoitetaan 10 miljoonaa euroa ja muuhun tienpitoon 2,6 miljoonaa euroa. Lisäksi hallitus varautuu edellä mainittujen väylänpidon kohteiden vuosien 2021-2022 rahoitustarpeisiin runsaalla 22 miljoonalla eurolla.

Lisäksi perusväylänpitoon esitetään 10,9 miljoonan euron lisämäärärahaa radanpidon materiaalivaraston ostamiseen. Radanpidon materiaalivarasto on siirtynyt ulkomaiseen omistukseen. Radanpidon riittävän omavaraisuuden ja varautumisen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että Väylävirasto ostaa kriittisten materiaalien varaston omaan hallintaansa.

Väyläviraston ja Arctia Icebreaking Oy:n välisellä jäänmurtopalvelua koskevalla toisen optiokauden 135 miljoonan euron sopimuksella turvataan talvimerenkulun edellytykset. Sopimuskausi on 1.11.2020—31.5.2025. Sopimus sisältää jäänmurtopalvelun hankkimisen viiden perinteisen jäänmurtajan osalta. Sopimukseen sisältyvät jäänmurtajat ovat Sisu, Urho, Otso, Kontio ja Voima. Sopimus ei aiheuta lisämäärärahatarvetta, koska jäänmurtoon tarvittava rahoitus sisältyy jo perusväylänpidon momentin määrärahaan.

Valtionavustukset raidehankkeisiin, momentti 31.10.30

Liikenne- ja viestintävirastolle esitetään 13,957 miljoonan euron valtuutta sitoutua Tampereen raitiotien (1. ja 2. vaihe) suunnittelun ja rakentamisen avustamiseen sekä seuturaitiotien laajentamisen seudullisen yleissuunnittelun avustamiseen siten, että avustuserien yhteismäärä saa olla enintään 84,957 miljoonaa euroa. Valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia raitiotien suunnittelun ja rakentamisen kustannuksista sekä seudullisen yleissuunnittelun kustannuksista. Valtionavustuksen myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että Tampereen seudun kunnat sitoutuvat MAL-sopimuksen 2020—2031 tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja rahoitukseen siten kuin ne on vahvistettu neuvottelutuloksessa.

Lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolle esitetään 6,1 miljoonan euron valtuutta sitoutua Mellunmäki—Tikkurila—Aviapolis—lentoasema pikaraitiotien (ns. Vantaan raitiotie) suunnitteluun siten, että avustuserien yhteismäärä saa olla enintään 6,1 miljoonaa euroa. Valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia suunnittelukustannuksista. Valtionavustuksen myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että Helsingin seudun kunnat sitoutuvat MAL-sopimuksen 2020—2031 tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja rahoitukseen, siten kuin ne on vahvistettu neuvottelutuloksessa.

Lisätalousarvioesityksessä todetaan virheellisesti, että edellä mainitut valtuudet osoitetaan Väylävirastolle. Oikea valtionapuviranomainen olisi Liikenne- ja viestintävirasto. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valtiovarainvaliokunta muuttaisi momentin päätösosan valtuuslauseiksi seuraavat tekstikappaleet:

Momentin perusteluja muutetaan siten, että Liikenne- ja viestintävirasto saa sitoutua Tampereen raitiotien (1. ja 2. vaihe) suunnittelun ja rakentamisen avustamiseen sekä seuturaitiotien laajentamisen seudullisen yleissuunnittelun avustamiseen siten, että avustuserien yhteismäärä saa olla enintään
84 957 000 euroa. Valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia raitiotien suunnittelun ja rakentamisen kustannuksista sekä seudullisen yleissuunnittelun kustannuksista. Valtionavustuksen myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että Tampereen seudun kunnat sitoutuvat MAL-sopimuksen 2020—2031 tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja rahoitukseen siten kuin ne on vahvistettu neuvottelutuloksessa.

Momentin perusteluja täydennetään siten, että Liikenne- ja viestintävirasto saa sitoutua Mellunmäki—Tikkurila—Aviapolis—lentoasema pikaraitiotien suunnitteluun siten, että avustuserien yhteismäärä saa olla enintään 6 100 000 euroa. Valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia suunnittelukustannuksista. Valtionavustuksen myöntöpäätöksen edellytyksenä on, että Helsingin seudun kunnat sitoutuvat MAL-sopimuksen 2020-2031 tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja rahoitukseen, siten kuin ne on vahvistettu neuvottelutuloksessa.

Momentille esitetään 4,48 miljoonan euron lisäystä vuodelle 2020 käytettäväksi edellä mainituille raitiotiehankkeille maksettaviin valtionavustuksiin.

Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen, momentti 31.10.31

Hallitus esittää lisätalousarviossa 18 miljoonan euron lisäystä kävelyä ja pyöräilyä edistäviin toimenpiteisiin vuodelle 2020. Lisäksi vuoden 2021 talousarvioon tullaan esittämään 25 miljoonan euron lisäystä kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen. Momentin määrärahoista myönnettävät valtionavustukset ovat kaikkien kuntien ja myös muiden kävelyä ja pyöräilyä edistävien toimijoiden haettavissa.

Joukkoliikenne, momentti 31.20.55

Hallitus esittää koronatilanteen vuoksi julkisen henkilöliikenteen palveluiden ostoon ja kehittämiseen 100 miljoonan euron lisämäärärahaa. Rahoituksella tuetaan joukkoliikenteen palvelutason turvaamista koronatilanteen pitkittyessä sekä pyritään varmistamaan nykyisten joukkoliikenteen kehittämishankkeiden jatkuvuus. Lisäksi edistetään uusia kehittämistoimenpiteitä.

Avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin, momentti 31.20.51

Journalismin tukemiseen hallitus esittää 5 miljoonaa euroa tukea vuodelle 2020. Toimenpiteellä tuetaan koronaviruksen takia talousvaikeuksiin joutuneita tiedotusvälineitä. Tukea voisi hakea hankkeisiin, joilla vahvistettaisiin laadukasta paikallista tai alueellista journalismia, tutkivaa journalismia tai tavanomaista perusteellisempien juttukokonaisuuksien tuottamista sekä journalistisen sisällön lisäämistä digitaalisille alustoille.

Kansallisen uutistoimistotoiminnan eli STT:n tukemiseen esitetään 2,5 miljoonan euron lisämääräraha. Tuella varmistetaan nykymuotoisen kansallisen uutispalvelun jatkuminen, joka on tärkeä erityisesti alueellisille toimijoille.

MAL-hankkeet

Osana lisätalousarvioesitystä hallitus esittää valtuuksia ja määrärahaa hankkeille, jotka sisältyvät maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimusten valmisteluun asetetuissa Helsingin, Turun, Tampereen ja Oulun kaupunkiseutujen neuvotteluryhmissä syntyneeseen alustavaan neuvottelutulokseen ja joilla on määrärahatarpeita vuonna 2020.

MAL-sopimusten perusteella käytettävän määrärahan edellytyksenä on, että Helsingin, Turun, Tampereen ja Oulun seudun kunnat sitoutuvat MAL-sopimuksen 2020—2031 tavoitteisiin, toimenpiteisiin ja niiden rahoitukseen, siten kuin ne on vahvistettu neuvottelutuloksessa.

Sanna Ruuskanen
Talouskehitysyksikön johtaja, hallitusneuvos

Jyrki Tanskanen
Neuvotteleva virkamies